

ПЕРЕДПАТА на „РУСЛАНА“
вносити: в Австрії:

на цілий рік 24 K
на пів року 12 K
на чверть року 6 K
на місяць 2 K

За границю:

на цілий рік: зі щоденною ви-
сылкою 7 доларів або 14 рублів;
з висылкою двічі в тиждень 6 до-
ларів або 12 рублів; з висылкою
щодня 5 доларів або 10 руб.
Поодинокі числа по 10 сотників.

Телефон Редакції ч. 1484.

Конто почт. щадниці ч. 98.704.

РУСЛАН

християнсько-суспільний дневник.

„Виреш ми очі і душу ми виреш: а не возьмеш милоти і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска“. — 3 Русланових поальміс М. Машиневича.

Виходить у Львові що дня крім
неділь і руских свят о 5 год
по полудни. — Редакція, адміні-
страція і експедиція „Руслана“
при ул. Хмельовського ч. 15, II
поверх. Експедиція місцева
в Агенції Соколовського в паса-
жі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише а
попередню засторогу.

Рекламації лише неопечатані
є вільні від п. ч. — Оповідки
звичайні приймають ся по ціні
20 с. від стрічки, а в „Надісла-
нім“ 40 сот. Подяки і приватні
донесення по 30 сот. від стрічки.

Хто винен?

Війна Балканського Союзу проти Турків
насуває нам найважливіше питання. Одно з
найцікавіших і найтяжчих до відповіді —
хто її викликав? Знаємо, що перші воєнні
кроки зробив найменший з союзників —
Чорногора. За нею пішли інші, аж розгорів
ся пожар на цілій Балкані. Але кожний з нас
чує, що за Миколою, Петром і Фердинандом
стояв хтось сильніший від всіх них разом
і коли би не той „хтось“, їм бракло би ма-
буть ще й нині відваги до борби з підтоп-
ним, а всеж таки могучим султаном.

Не маючи доступу до дипломатичних
актів, не можемо відкрити того клубка, з ко-
рого торочить ся кровава нитка нинішньої
війни, але з деяких подій вільно нам робити
свої поміччя і здогади. Особливу вагу має
ту голос офіційної й неофіційної преси,
котра старає ся всіма способами піднести
хоть крайчик тої занавіси, за якою скривав
ся питання війни і мира.

З голосів російської преси, котра так не-
гармонійно співає антифону будучини, вільно
нам вносити, що дипломатія царської імперії
дала себе підійти. Она готовила балканські
держави до війни, але тоді, коли така війна
буде Росії потрібна, а не тепер і не під кли-
чем федерації балканських народців, бо коли
та федерація удержити ся при житті, то ців-
денна Славянщина сама собі дасть раду і не
буде потребувати цівничної опікунки. Знаючи
добре об тім, як тісно зв'язані економічні ін-
тереси Балкану з середньою Європою, особли-
вож з тридержавним союзом, Росія може
побожувати ся, що скорше, чи пізніше, бал-
канська федерація поверне ся лицем до Е-
вропи, а їй покаже — плечі.

І тому то Росія заскочена фактом Бал-
канського Союзу, хотіла в останній хвилі пе-

решкодити її в здійсненню і вислала в подо-
рож по Європі — Сазінова. Місія, як щойно
тепер показує ся, була о скільки щира, о
стільки запізнана. (Як звичайно в Росії). Тим-
часом кертичну роботу російської диплома-
ції на Балкані старали ся вихисувати для
своїх цілей два найбільші дипломати остан-
ніх часів, король Едвард і міністер Еренталь.
Перший, щоби відокремити Німеччину, другий,
щоби мілітарній салі Австрії дати економічну
підставу, відчиняючи їй дорогу до Солуня.
Оба они перейшли вже на другий світ, але
їх геніальні плани лишали ся живими і пер-
ли з неможливою силою до здійснення. Томуж
то нинішня війна є тільки безпосередньо вій-
ною балканських Словян з Туреччиною, а по-
середню творить она одну фазу в тім великій
бою, задуманім небіжцями, в бою о воло-
діння над світом. Знаємо, які заходи робив
покійний Едвард, щоби Австрію відтягнути
від її північного союзника і знаємо, що се-
му не пошло ся в стрічі з нашим цісарем
в Імлю. Тоді спробував дипломат в короні
іншої штуки.

Покликаючи до життя Балканський Со-
юз і по містечки потягаючи заповороженого
бога війни за шнурок, до цаленого танця
смерти, Англія знала дуже добре, що або від-
разу виставить взаємні німецько-австрійські
на тяжку пробу, або на довгий час наразить
Австрію на великі балканські клопоти. З до-
теперішнього ходу подій бачимо, що се впо-
вдало ся. Цісар Вільгельм, котрий звичайно
у важніших справах, виступав з політичною
бесідою, тепер мовчить, а німецька преса та-
кож якоюсь не спить ся з заявою солідар-
ності й готовості поверти свого союзника
в его найжизненніших справах. Не значить
се, що відносини між обома союзниками по-
сували ся, але на всякий спосіб видно, що
они є не зовсім ясні, що між Віднем а Бер-
ліном настали якісь різниці в поглядах.

В деяких часописях появили ся звістки,
що Німеччина пре до втягнення Росії в близ-
ші зв'язки з тридержавним союзом, до чого
Австрія не заявляє великої охоти. Таким чи-
ном ідеально гармонійне співділяння обох со-
юзників хвилево єсть захитане. Полягало оно
на тім, що Німці, скріплені сильною армією
свого союзника на суші, могли тим безпеч-
ніше скріпляти свою флоту і дійсно скріп-
ляли її до тої міри, що Англія затревожила
ся не на жарти о свою будучину на морі.
Колиб ті морські скріплення Німеччини посту-
пали були й далше тим самим ходом, що
тепер, то недалеко моглоб бути та хвиля,
колиб Німці стали не поза, а попри Англію.
Того Англія не бажав собі і за всяку ціну
старає ся ту хвилю відсунути. Посунувши
французку флоту на Адрійське море, знево-
дила она Австрію й Італію до конкуренції
флотової, до будови нових дреднаутів і до
великих морських видатків. Крім того замота-
ла Італію у війну з Туреччиною, знаючи, що
таким чином третій союзник Німеччини на
довгий час буде пригноблений лизати ся з
воєнних ран і клопотати ся новою провин-
цією. Нинішня війна є тільки послідовністю
тої борби Італії з Туреччиною, а її знов на-
слідком мають бути клопоти Австрії, котра
прецінь не може допустити до того, щоби
перед її носом замикали ту дорогу, котрою
она тільки часів возила свої товари.

Таким чином, не зважаючи на те, як
розвинути ся далші події, дипломатія ан-
глійська може похвалити ся тим великим у-
спіхом, що запутавши двох союзників у їх
власні клопоти, зробила третого для себе
менше небезпечним, бо до якоїсь міри від-
кремленням.

Чи Німеччина піде за кличем своїх ве-
ликих філософів, котрі казали, що тільки
самотний чоловік є справді сильним, чи по-
старає ся відбити від себе сей атак англій-

ської дипломатії — се покаже ся мабуть в
найближшій будучині.

Вертаючи до початкового питання, а саме,
хто довів до теперішньої війни, можемо відпо-
вісти: is fecit, cui prodest.

Огляд часописей.

(Урядове пригвождене наших дволичних москви-
ців і скаженіна „Галичанина“. Русофілізм
„Gazety Narodowej“ задля приєднання російської
ласки. Gross-Österreich про православну пропа-
ганду в Галичині і Буковині. Katzenjammer
укр.-руських радикалів.)

(Дальше).

Гляньмо тепер на нинішню політичну,
а іменно, управлювану українською радикаль-
ною партією, котра 3 листопада збирає ся у
Львові на наради. З самих її засновин она
була бовим сторонництвом і взорувала ся на
взірцях західно-європейських робітничих орга-
нізацій, та й наше хліборобське селянство
намагає ся підтягнути під стрихулець робітни-
чої веретей, хоч ся робітничая верста зовсім
не похожа своїми справами на робітничу вер-
сту фабричних країв західно-європейських. А
хоч укр. руска радикальна партія таку при-
няла назву, голосили і голосять її головні
представники, що її програма зовсім тождна
з програмою соціал-демократичною. В прак-
тиці однак нашого галицького життя ся програ-
ма переводить ся в боротьбі проти Церкви і
віри і проти духовенства під окликом бороть-
би з „клерикалізмом“.

Яко бовсе сторонництво виявляли наші
радикали всю свою силу і спроможність в
різкій і яскравій критиці суспільного ладу і
національно-політичних змагань Русинів, як
довго не добились самі посольських мандатів
в соймі і в держ. раді. Колиж з тісного круж-

Промова.

Професор класичної філології Федір За-
потоцький мав від кількох днів дуже тяжку,
але притім і приємну працю. У неділю мав
бути у місті великий зблиз Січії і Соколів з
походом і виправами, вечером мав бути кон-
церт, а по концерті комерс з музикою, з по-
слами до сойму і ради державної, з гостями
з України, з панами, міщанами і селянами.
Комітет просив Запотоцького завчасу, щоби він
на сім комерсі мав відповідну патріотичну
промову, очевидно багату змістом і гарячу.

Запотоцький дуже взяв собі до серця сю
почесну задачу. Він знав, що слухачів буде
матимати багато, отже не хотів посоромити ся.
Хоч і був певний себе, що дурниці не скаже,
але тут мало не сказати дурниці, тут треба
справді розумної, глибоко обдуманой промови,
що зробила би вражіння.

Отже він уже кілька днів наперед засів
до праці. Жінці і дітям заборонив входити до
своїх кімнат, поклав перед собою аркуш па-
перу і на нім виписав передовсім випробовану
ще Греками і Римлянами схему, якої кожний
порядний старинний промовець тримав ся:

1. Inventio.
2. Dispositio.
3. Elocutio.
4. Memoria.
5. Actio.

Написав сі „точки“ і глибоко задумав ся.
Перша точка вимагала від него винайдена

думка, що тяглась би кризь цілу промову, як
червона нитка. Якуж би то думку покласти в
основу цілої промови? Нагадавши собі всі
промови Демостена і Цицерона, він зрозумів,
що его промова не може бути ані якоюсь во-
єнною філіппікою, ані політичною промовою,
ані судовою, тільки се має бути свята, чиста,
величальна промова, в котрій було би всего
потроха, але тон її мав би бути поважний і
високий.

Адже і хвилинка буде поважна: зблиз но-
вітного нашого „козацтва“, котре має далше
вести справу колишніх козаків, має далше
бороти ся за добро і волю і розвиток Укра-
їни. Провідна думка зараз нашла ся; треба
буде у промові сказати, як від найдавніших
часів по нинішній день Українці борють ся
безнастанно з ворогами і ніколи не можуть
відпочати. Се справдешня боротьба Геракла
з Антеем..

Чудесно! Отсі два герої підуть на сам
початок промови, а потім треба лише винайти
tertium comparationis — і перейти до Укра-
їни. Але чи Геракл має представляти Укра-
їну чи Антей? Обидва дуже сильні, але на
решті Антей гине, Геракл перемагає і ду-
шить его. Очевидно Україна мусить бути Ге-
раклем, а не Антеем.

Тепер лише треба було історію України
так поділити, щоби з кожного періоду винай-
ти українського Геракла і ворога-величчя Ан-
тея, що в різні часи всіляко називав ся: то
Половцем, то Монголом, то Татаринком, Тур-
ком, Поляком і Москалем, та ще й Жидом.
Тут уже потрібна була dispositio — і профе-
сор пильно поділив цілий матеріал на точки.

Написав промови після сих „точок“ забрало
ему кілька днів праці, так що не стало ему
часу на вигладжене стилу, на красні ве-
личні звороти — на все те, чого вимагає
elocutio.

Промова вийшла широка, на цілий зо-
шит.

Щоби вивчити її цілу на память, як ви-
магала четверта точка, проте не міг і дума-
ти. Не було коли. Стільки всего міг ще зро-
бити, що важніші місця промови попідчер-
кував грубо червоним олівцем, ще важніші
червоним і синім, а коло найважливіших по-
клав ще з боку велику зьвізду. Зрештою спу-
стив ся на свої добрі очі, котрими міг загля-
дати у зошит при самім говоренню (actio), і
на те, що саму річ знав добре. Тут малі зми-
ни у тексті не могли пошкодити; навпаки
могли випасти ще краще, як у зошиті. На
промову може прийти така добра хвиля, та-
ке одушевлення, що сам себе перевиспить..

Надійшла неділя. Зблиз Січовиків і Со-
колів випав справді величаво. Людей було ти-
сячами. Музики грали, новітні козаки муштру-
вали ся і чого на Запорожжя як світ світом
не бувало — муштрували ся разом і молоді
козачки у спідницях та вишиваних сорочках,
через що одушевлене було безконечно. Кон-
церт випав троха слабше, головню з тої при-
чини, що бачи сівали тенором, а тенори ба-
сом, і що довбуш із Січової оркестри занад-
то вже і не тоді, коли було треба, був у світі
бубон. Але загалом взявши концерт випав та-
кож дуже красно — жадна часопись не зга-
нула его, а се щось значить..

Прийшла черга на комерс. Була вже о-

динайдцата година вночі. Люди поголодніли
бо від самого полудня до пізної ночі ізза
патріотичних маніфестацій не мали навіть
часу п ти попоїсти. Кожний кликав кельне-
ра — і що захопив у него, поїдав. Гості чо-
раз більше усадовлювали ся, на столах явля-
ли ся вже склянки з пивом, музика вже за-
сіла в кути, — починало бути приємно.

Професор Запотоцький не їв, тільки пив
пиво і з тяжкою задумою дивив ся, як у
склянці щезала помалу піна. Від часу до ча-
су мацав, чи є зошит з промовою в кишені,
відривав очі від склянки і позирав на вели-
кій салі. Гостий було страх багато — буде
кому слухати его промови, можна пописати
ся. Але нехай перше попитає гостий голова
комітету, тоді на професора черга. По часі,
коли вже люди попоїли дещо, вийшов голо-
ва на підвислене місце і привітав коротко
та щиро всіх. За дві хвилини був готов зі сво-
єю промовою.

Тепер Запотоцький рушив ся неспокійно
на своїм кріслі і вивав з кишені зошит. Але
не читав нічого у нім, тільки нагадував собі
з памяти перший уступ про Геракла і Антея,
зложений великою але прозорою перводою,
якої звичайно Українці не терплять через те
лише, що латини не люблять ще зі школи і
на реторикі ані в зуб не розуміють ся. По-
рядна реторична метода — се твір штуки, се
мозаїка, се різнобарвна мережка, мила для
ока, для уха, для серця і розуму.

(Конець буде).

ка снятинського або косівського віча треба було виступати на ширшій овіді, виявило ся дуже скоро, що ті, котрі так строго критикували і остро осуджували діяльність давніших руских послів, не дослови ані троха де трудної задачі парламентарної роботи і раді, що можуть вести вигідний прожиток з безперервної виплати польських дивт, а деякі з них лише о стільки беруть участь в парламенті, що підписують квіти і побирають на них дивти. Надії, які на них покладали широкі верстви народні, заманені золотими грушками обіцанками, що віча, показали ся мільйонами баньками, що після хвиливого блеску красок розпилились у воздуху і нічого дивного, що в короткім часі після почину парламентарної діяльності радикальних послів між народом їм прихильним настала зневіра і байдужність.

Признає се зовсім явно і виразно Др. Оси́н Назарук, що сидів і на народно-демократичнім і на радикальнім стільці, в ч. 39. „Громадського Голосу“ в передовиці з 2. жовтня с. р. п. з. „Занепад політичного життя“.

Звичайно радикали вказували на занепад політ. життя в народно-демокр. таборі, а тепер і самі признають ся про себе до того.

„Той занепад є загальний, признає Др. Назарук. З чотирох українських політичних партій ні одна не розвиває ся правильно. Соціалдемократична від останнього роздору, по котрім сподівали ся її оживлення, так якби перестала жити. Християнсько-гуспільна властиво ніколи не зачинала жити політичним життям, котре викликає рух в народних масах. (Онаж доперва трохи більш як рік естувє. А коли се правда, що каже Др. Н., то дивно, чому народні демократи таку велику проти неї зарядили мобілізацію 7/12 1911 р. — Ред. Рус.). Радикальна партія тримає ся традицією, минушиною, бо її теперішня робота вистарчає лише на стільки, щоби існувати. Але мабуть найбільш прикре є положення укр. націонал-демократичної партії то є той частини її думаючих членів, що не пішли там для наживи. Хто знає її внутрішні відносини, той мусить дивувати ся, чому вона не розпадає ся.

„Від якогось часу щораз виразніше зачинають говорити про розпад тої партії, про творення нової, про перехід деяких її членів до радикальної партії і т. п. Всі ті питання представляють не лише на стільки інтересу але й ваги, що варта їх прилюдно обговорити.

„Передусім слід зазначити, що нездорова і тільки зі знеохочення випливаюча є думка, що „політика нічого нам не принесе“ і тому всі сили треба „кинути на економічне поле“.

В дальших выводах народно господарських покликуює ся Др. Н. на Сен-Симона, Дірінга, Енгельса і ин. і зазначає, що навіть „Сільський Господар“, був би неможливий в такій мірі без державної субвенції, яку виборено парламентарно-політичними впливами, і справедливо жалкує над тим, що „в такий час коли може наступити перебудоване Австр. монархії (а ми додамо: і такі важні їй ждуть задачі на півд. сході Європи), слідний у нас політ. занепад на цілій лінії“.

Не сподіває ся др. Н. оживлення політичного життя з „утворення нової партії і її органу“, бо се був би мертворожденний твір, а бачить причини занепаду у „відпочинку мас і агітаторів“, бо „годі вимагати якогось вічного вічованя“ (очвидно, як переливає ся все в порожнього в пусте. — Ред. Рус.), але між тривалими причинами занепаду вказує на програми партій (кількох то програм у нас не написано, а що з того вивикано?! — Ред. Рус.).

Але найважливішою причиною занепаду політичного життя а відтак і зневіри та байдужности широкіх верств лежить в тім, що у нас нема політично образованих людей і основно підготовлених заводовців, котрі би могли в різних важних справах, обговорюваних в парламенті, подати здоровий і влучний осуд.

Пос. Петрицький говорить про військові справи, хоч ледви скінчив учит. семінарію, пос. Будзиновський хоче бути заводоцем в каналовій справі, хоч в своїй розвідці економічній свого часу виступав з таким абсурдом, що рускому народови не треба гостинців, бо він не має що возити, а н. пр. Вітик і Остапчук промовляли про укр. університет. Але на-

віть і ті, що могли би щось розумнішого сказати, не зберуть собі відповідного матеріалу, не пригтовляють ся належно (як н. пр. не в одній своїй промові пос. Колесса) і приносять тільки сором і посмішки своему народови. Політика є наука також і вимагає основних студій, нильности і сумлінности, а тут хотіло би ся легко і приємно жити. Ми вже вказували в наших статях фактами, що українські послі діставали з краю інформації про справи, котрих повинні були допильнувати, а се заєдбали і правительство відсунуло їх на пізнішійшій із шкодою для народу.

Тимто справедливо Др. Н. звертає увагу на роботу політичну в Німеччині, а відтак порівнює се з нашими обставинами і питає:

„А як у нас будовано партії? Бідна країна, матеріалу не було, робітників обмалі і перетяжені вони були. Тай прийшло ся до-стосувати будинки до нашої бідноти-мізерії, до нашої країни-руїни. Виставлено ліпняки, без підвалин, без даху порядного. І замкнули ті ліпняки, гриб кинув ся по стінах, ослизла до-лівка і ховко на ній стояти. При каганці не видно нічого. Як зашумить буря борби, як ворожі новочасні кулі зачнуть падати на нашу країну, тоді люди з тих наших ліпнянок, що мають бути нашими твердинями, такі нещасливі. Тут „особистий“ розум на ніщо не придаєть ся, бо під ногами ховко і очі від каганців не видять як слід: Чи знаєте ви, що мусить діяти ся в душі особисто розумного і повного почуття політика, провідника гнобленого народу, котрий не може навіть знати, в чім новочасна думка, що виїшла з ворожої твердині — шкідна для тих, котрих він заступає. Возьміть яку небудь важну справу — отворення границь, канали. Де у нас є можливість з нашого становища рішати такі справи? Де відповідне підготоване, де люди, виобразувані до того? Де інстанція, котраби могла розглянути, що се або те пожиточне для одної околиці, шкідливе для другої й оцінити той пожиток і ту шкоду, порівняти їх і сказати: „так має бути“ тай виконати се. Наші провідники кермують ся „нюхом“. Тай годі інакше. І коли н. пр. в справі отворення границь др. Бачинський голосував „за“ а др. Трильовський (оба члени тої самої партії!) „проти“ — то годі дивувати ся. Хто в тім мудрийший, нехай спробує аргументами рішити се питання — тоді побачить, що ні відки їх черпати — навіть матеріалу у нас і для нас не зібрано. „Ухвали“ народних віч наріз ухвалює так як йому представлять річ провідники. А справа каналів! Справа така небезпечна, що може нас то 50 літ скувати нерозривно. Чи знаєте ви, як в тій справі розбиті думки наших провідників, то є: навіть у кожного з окрема розбиті. І на якій основі мали ті думки стати суцільними, ясними.“

Пригадуємо н. пр. яким великим нещастям на знищені Руси окликнено свого часу „рентові оселі“ (а як тепер про них думають!), як пятавано мало се не яко народну зраду засновуване Райфайзенек (в „Ділі“), а пока зало ся опісля, що ті арбітральні осуди були зовсім безосновні і вказали повне незнання і неприготовлене, або самолюбну зарозумілість дотичних речників.

Нехайже хто поважить ся бути иншої думки, як там з гори подиктовано з Народного Комітету чи з иншого ареонагу, то вже зрадин, хрунь їти. А тимчасом сам др. Назарук признає, що ним зображені відносини виробляють:

„Хиткість, котра входить „в кров“, став другою натурою провідників. А з долі чують вони то притишені то голосніші шепти: „хрунь“. У найчесніших людей опадають руки, думіне береть ся їх — перестають, взагалі думати над справами, працювати над їх проясненєм і розв'язанєм — „нюхом“ кермують ся в справах, котрі зі слуху „знають“. Деякі, щоби успокоїти себе, говорять про „програми“. Вони знають, як укладало ся ті програми, на якій основі, знають, що програма як закон, дасть ся всіляко розуміти і не все на її підставі мож рішати справу — але про се не вільно їм думати, бо тоді прийшло би ся махнути рукою на все й сидіти дома.

„Нові часи настали. „Будівельний закон“ політичного життя вимагає без пардону не ліпнянок, але трітків будинків на фундаментах, в котрих кожний камінь був би поставлений на основі докладного інженієрського рахунку. А у нас не видно навіть початків у напрямі громадженя потрібних матеріалів. Тільки —

„сонце гріє (або дощ іде) і вітер віє на степу козачім“. На великим неуправленім, необробленім степу публичного життя. Се відчувають люди, котрим доля судила стати чи то в ряді робітників чи отаманів. І один по другому опускають працю, хоч часом і остають на полях. На дощі мокнуть оставлені, розлупані скелі перших каменярів поступу. Будувати нові ліпняки тепер нерозумно. І будівельний закон політичного життя не дозволяє. Виравді в Галичині вільно не придержувати ся закону, але се мстить ся. Булаба ще одна ліпняка. Одинокий вихід з того положення: остати в старих ліпняках і абирати матеріал. Се збирати не піде скоро. Десятки літ потривати мусить, коли хочемо мати пригожні будівлі. Крик про „крив у“ не може бути підставою політики — що найбільше хіба політичної бесіди. Треба розслідити життя народа, перевести докладну статистику (рахунок) його майна в усіх його верствах, статистику обдуження його ґрунтів і поступу в тім обдуженю, знати бюджет наших робучих людей по селах і містах на основі подрібних праць з особливим углядженєм жерела приходів, все те треба освітити з нашого становища, сягнути в скарбниці чужих думок і чужої боротьби і щойно тоді думати про нові будови.“

(Конець буде).

Просимо домагати ся „Руслана“ по всіх реставраціях, казарнях, торговлях і привіднувати нам нових передидатників в кругах своїх знайомих.

З державної ради.

На вчорашнім засіданні палати послів в дальшій розправі над бюджетом промовляли п. Галь і Графенавер. По них виступив довшу промову презес польського кола др. Лео.

На вступі заявив ся бесідник заграничним положенням. Австрійські народи — говорив — є до глибини занепокоєні. На нас всіх тяжить нині журба про найближшу будучину. Програми великодержав, а також програма заграничної політики австро-угорської монархії — захитані сильно в наслідок побід балканських держав. Прилюдна опінія сумніває ся, чи монархія мимо замилованя до мира, все таки не буде втягнена в необчислимі замішання. Бажаємо, щоби правительству удало ся удержати європейський мир без нарушеня інтересів і будучини Австрії.

Відтак обговорював др. Лео фінансове положення країв, яке є прямо розпучливе і вимагає як найскоршої поправки. Коло польське готове сильно піддержувати фінансову акцію правительства, если одержить відповідну заоруку, що та акція скріпить достаточну фінансову господарку країв, а державні жерела доходів будуть ужиті на заспокоєння найнищівніших народних konieczностей.

Що до польсько-руських відносин то ми все — говорив бесідник — працювали і будемо робити, щоби ті відносини уложили ся по змозі мирового, що є як в інтєресі обох народів так і цілої держави. Угодова акція на жаль все та від кількох літ, є позбавлена сего найвідповіднішого осередовища, т. є правильно функціонуючого сойму, котрого чинність незвичайно утруднюють Русини своєю обструкційною тактикою. На доказ нашої миролюбивости і нашого змаганя до сего, щоби переговори в справі виборчої реформи довели як найкорше до урухомлення сойму, наводжу факт, що польські сторонництва признали Русинам таке число мандатів в куріальнім соймі, яке мають Русини в народнім парламенті на основі державного виборчого закону.

Не винні проте Поляки, що не полагаджено досі порозуміння в справі виборчої реформи і що в наслідок сего не може галицький сойм почати правильної праці і що з причини дальшої обструкційної тактики Русинів не можна ще було успішно поладити справи руского університета. Русини — говорив — нехай не думують, щоби таке поважне мирове діло як основане народного університета, могло бути dokonane перед понеханєм такої сильної обструкційної борби в соймі. Мирне пожитє обох народів є також вказанє супроти спільної небезпеки, яка грозить в наслідок поширюваної систематично російської агітації; мирне пожитє конечно є також з

огляду на спільність інтересів обох народів і конечного положення, що в нинішнім лихім господарським положеню наказує лучити всі сили в цілі введєня скорой поправки відносин.

Вкінці полемізував пос. Лео з онодішніми выводами п. Дашинського в справі звільної революції кола польського.

По промові п. Леа вибрано головними бесідниками п. Гансера (нім. пост.) і п. Масарика (чесь. пост.). Сей останній обговорював заграничне положенє і сказав, що життєвнї інтереси Австрії є виключно в Австрії, а не на Балкані.

Відтак пос. К. Левицький в спростованю ствердив суцроті выводів п. Леа, що процентове відношенє руских мандатів в державній радї усталено проти волі Русинів і мимо їх рішучого протесту в куріальнім парламенті. Русини не можуть згодити ся на се, щоби несправедливість, яку dokonano на їх народі побільшено ще новим виборчим правом в галицькій соймі. Число руского населєня в Галичині вносить поверх 42 проц, супроти сего домаганє 30 проц, соймових мандатів є устравленє і узасадненє. Бесідник ствердив, що справа руского університета не належить до компетенції гал. сойму. В соймі борять ся Русини о демократичну виборчу реформу, не о університет. Проти іunctim межі виборчою реформою а університетом все рішучо протестували і будуть протестувати. Русини домагають ся університета не від Поляків, лише від Австрії. За університет не дадуть Полякам ніякої політичної уступки. Дальше заявив бесідник, що в цілі шкодження мирному пожитю обох народів в Галичині піддержують Поляки російську пропаганду і так гал. краєвий виділ перед кількома днями признав одному російському тов-у (обществу Качковського) 9.000 К заномога.

П. Лео (перериває). Ся сума була вставлена до краєвого бюджета.

П. Левицький зазначив вкінці, що если Поляки понехать свою несправедливу подвійну політику і стануть на становищі рівноуправлення Русинів, мирове пожитє обох народів в Галичині настане сейчас.

На тім покінчено перше читанє бюджета і відіслано его до бюджетової комісії.

Слїдуюче засіданє палати послів дня 11. листопада о год. 3. по полудні. На дневній черзі наради над відповідню на запит в справі язикового розпорядка міністра судівництва і звіт економічної комісії в справі класової льотерії.

Війна на Балкані.

Перед трома тижнями, коли союзні балканські держави розпочали війну з Туреччиною, ніхто не сподівав ся такого стану на Балкані, який тепер маємо. Нині половина європейської Туреччини находить ся в руках союзних держав. Північну Албанію з військом Скутари заняли Чорногорці. В Скутарі боронять ся вправді ще Турки, але дні сего міста вже почислені, бо на поміч Чорногорцям йде сербський корпус ген. Жівковича. Місто Іпек заняли Чорногорці. Сербі посунули ся під Дякову, заняли Призрен, Кальканделе, Кепрлі, Іштіп. Турецка армія Зікки паши вперта на полудне здержує похід неприятеля на Солунь. Здаєть ся однак, що Сербі звернуть на захід, щоби загорнувши Албанію отворити собі праступ до Адриатического моря. Лише часть сербської армії в сполучі з західним болгарским корпусом помашєрує на Солунь, а там дістане поміч грецької армії. Греки заняли вже місто Карафєре і — як доносять телеґрами — зачнуть завітнішої роботи облогу Солуни. Армія Зікки паши найде ся в двох огнях: від півночі наступає їй зайти сербско-болгарська армія, а від полудня грецька. Впрочім поодинокі колюми сербські і грецькі розбрили ся всіма стежками по Албанії і займають одно місто по другим без ніякого або з дуже малим опором турецьких недобитків або дрібних залог, щоби здобути як найбільший став посяданя.

Неімовірні триумфи над Турками відносив 150.000 на болгарська армія на сході. Виравді Адрианополь боронить турецька залога, але довго не видержить, бо зі всіх сторін відтята від своїх, і коли не згине від меча, то піддасть ся заморена голодом. Головна турецька сила, вперта лянї в кут царгородської околиці, віддала Болгарам Ліле Бургас, Візу, Мідію а боронить ся вже на лінії Чор-

лю, Гнікей, Істранджа. Болгарско-македонські ватаги загналися вже аж над море Мармара під Текірдаг (Родосто), понижили залізничну лінію з Дімотіка до Дедеагач і є справдішнім пострахом для турецьких місцевин в полудневій Тракії.

З європейської Туреччини остали лише стряпки, і коли правдиві є вісті про похід сербського корпусу на поміч болгарській армії, то Царгород не остоїть ся перед напором Болгарів. Sic transit gloria європейської Туреччини!

А тимчасом європейські держави обмінюють ся „нотами“. Дірігентом має бути Румунія, яка мала поставити 150.000 війська готового до бою; а ким? З Болгарами, а за ту поміч Туреччині має заокруглити свої границі коштом... хіба Болгарів.

Європейські держави числять ся вже з розгромом турецької армії у воріт Царгорода. Французська ескадра появила ся на Егейським морю і причалила до острова Сіра, а англійська ескадра стоїть коло острова Тенедос. Призначенням тих ескадр є, під покришкою оборони своїх підданих, ратувати Царгород для Турків. Значить, обі воянні ескадри мають переплисти Дарданелі.

Найближші дві можуть принести багато несподіванок. Нинішні телеграми подають отсі новини:

Болгарско-турецька війна.

З Софії доносять, що Болгари заняли Ліле Бургас. Стало ся се завдяки рішучому наступови на ліве крило ворога. Говорять, що в тім бою погіб міністер війни Назім паша. Під Ліле Бургас Болгари забрали два турецькі поїзди з пров'язками і амуніцією. Битва коло Ліле Бургас тривала три дні, вкінці Турки уступили зі своїх укріплень.

Болгарська армія переслідувала уступаючих Турків, які цофнули ся до Сарай і Чорлю. Болгари здобули багато армат, прапорів і трофеїв та велику силу амуніції і заповнили багато Турків. Втрати Болгар є невеликі. Знід Візи телеграфують до Софії також про погром Турків.

Натомість з Царгорода доносять, що середина і праве крило турецької армії коло Віза і Мідії держать ся добре. Болгари побиті — цофнули ся, а коло Ліле Бургас (?) Турки здохли 5 армат. Телеграма з Царгорода з дня 30. жовтня (10. год. вночі) доносить, що корпус армії коло Віза дістав знатну поміч. Крім дивізії редифів з Трепезунту прибули там дивізії редифів з Амазії і Байруту.

Morning Post одержав телеграму від свого дописця, що 30.000 Турків під проводом Магмуда Шевкета паші причалило до берегів Чорного моря на північ від Мідії, щоби напасти на Болгар з заду.

Царгородські дневники доносять, що положення в Адрианополі є вдоволяюче (?), залага є доброго духа а „Гні газета“ зазначає, що турецькі війська йдуть в напрямі Муштафа-паші, — Болгари всюди цофують ся. Приватно пишуть з Адрианополя, що залага виконала напади на Болгар в Кадіке і Мараш та заняла Чермен. Коло Екмедестікей забрали Турки 10 армат. Болгарська кіннота потерпіла знатні втрати.

Дневник Reichspost, який мав доси найліпші вісті з поля бою, доносить про побіду Болгар коло Ліле Бургас ось що: По дводневній битві Болгари розбили зовсім західне крило боевої лінії Турків. Стало ся се з вини самих Турків, бо они зачали коло Ліле Бургас битву, заки ще розвинула ся ціла їх боева лінія. Мимо сеї побіди окружене турецької армії від полудня є неможливе з оглядом на північно-західний напрям боевої лінії. Всеж таки положення турецької армії стало вельми небезпечно, бо здовж Чорного моря надтягає болгарська резерва. Одиноким виходом для армії Назім паші є цофнути ся взвод аж до Катарджі і там під охороною фортів ще раз ставити чоло неприятели. Виконання сего плану буде залежати від вислідів битви середини боевої лінії межі Ліле Бургас а Візю.

Сяк чи так, становище турецької армії є незавидне.

Сербско-турецька війна.

Серби заняли Прізрен — се одинока телеграма, яка наспіла з Білгорода про рухи сербської армії. Прізрен лежить на захід від Скоп'я. Видно, що одна колона сербської армії посуває ся до Адриатичного моря. Головна

сила сербської армії або відпочиває коло Скоп'я, або без гомону машерує на полудне до Солуня, о який разом з грецькою армією зведе бій в Туркамі.

Die Zeit доносить з Білгорода, що Сербська скупщина збере ся сими днями на сесію в Скоп'я і затвердить прилуку доси здобутих турецьких областей до Сербії.

Чорногорско-турецька війна.

З чорногорської Рєки доносять, що ген. Вукотіч заняв Іпек. Населення витало Чорногорців з одушевленням. В церкві відправлено молебні. Король Микола разом з військовими аташе виїхав до Антивари, щоби розвідати ся про стан облоги Скутарі. Престолонаслідник Данило був в Рєці оден день, а потім відїхав до головної квартири в Груда.

Грецько-турецька війна.

Телеграма з Атен оповіщує, що Греки заняли без опору місто Гревена, а головна армія є в поході на Солунь. Адмірал Кундуриотіс обсадив турецькі острови Та-зос і Імброс, а нині кружить „Канаріс“ попливе на овладу Страті.

Голоси про нинішнє положення.

Льондонський „Daily Telegraph“ доносить з Петербурга, що вигляд на європейський мир поправив ся. Росія і Австрія остають в приязни і бажають дальше остати в таких взаєминах.

До Одеси приїхали два висланники турецького міністерства заграничних справ, щоби поїхати дальше до Петербурга а потім до Відня. Говорять, що ходять о мирові переговори.

Бюро Райтера доносить: Межи великодержавами відбувають ся дальші переговори що до посередництва на Балкані. Зазначають що мимо далекосяглих змін на Балкані наслідком війни, становище великих держав що до спільного поступована не змінило ся і є згідне. Природно, що остаточне рішення що до посередництва наступить аж по рішучій битві.

Пробимо відновити передплату.

НОВИНИ.

— Календар. В суботу: руско-кат.: Артемія муч.; римо-кат.: День зад. — В неділю: руско-кат.: Іларія; римо-кат.: Губерта.

— **Національний Музей у Львові** (ул. Мохначого 42) мав в жовтні 109 чисел приросту (всіх 13.471). З чого предметів було: 20 етнографічних фотографій і образків, 21 писанок, 2 перемітки, пояс і капелюх визаний з пірєм з Тишківце, 4 старі настільники вишивані шерстю поч. XIX. в., 2 заборів ткацких з Балинець і 3 м. 34 см. вишивок з Новосілок коло Підгаєць, дівочий упліт з Шашківце, 5 старих гуцульських килимів, 7 ріжних старих гуцульських виробів (дудка, путо, калатало, пасківник); 7 книжок по історії ітутки, 6 рисунків старих галицьких церков архітектів А. Лупинського і А. Гальки, пастелевий портрет кубанського козака кисти І. Северина; 30 ікон XVI.—поч. XVIII. в., а того 8 датованих з іменем малара 1738. р. дуже інтересним виконанням а 4 на полотні поч. XVII. в., 1 дереворит 1827 р.; 4 фелони — а межі ними один з сьняного шовку в гафтованими сценками з китайського життя, роботи 2-ої пол. XVIII. в. Із церковних предметів — желізне било, старинний сьвітник, складна пушка — дарохранилища; 6 стародруків славянських, а 4 польські (в тім Kazania і полемічні твори Скарги 1600 р. і інтересні Traktaty o chorobach); 8 рукописий славянських, межі ними Пролог XVI. в. і учительне Євангеліє Грушевського 1650. р., іншій з XVI і поч. XVII. в.; 5 квітів гібернічних 1700—1730. р., 2 карти — а яких одна зображає Schlaffenland. На конець по доісторичній археології було 7 прекрасних дарів (2 бронзові, 33 з кости, 2 кам'яні), 6 культурно-історичних намяток (перстені, підкови), та 11 тарелів цинкових з гербом Равіч і знаку A.R.; монет прибуло 134 польських, німецьких, російських, фляшка шведських тинців (около 800 штук) і 2 золоті рамескі. На сей приріст зложились дари: Експедиції Митрополита — килими, гуцульська старина, образ Северина і пов-

ний іконостас т. п. верхньої церкви (маленький) 1738. р.; п. надгробки Кузьми, о. полевого курата Кишакевича, о. Боднара із Сьвистільника, о. Бучка, п. д-ра Сушка, п. Біляка, о. д-ра Богачевського, о. Горматкевича, архітекта Лупинського, п. М. Мокрицького (прекрасні фот. знімки), о. Габлинського, п. інж. Корнелі, шп. Панасів, о. Стефанова, п. Т. Загайкевича і преосв. о. Н. Будки. Енергічною помічю в придбаню річей для Національного Музея заслужив ся дуже п. Е. Кордасевич, за що отрим єму щира подяка. — *І. Савицький.*

— **Слов'янського парламентарного Союзу.** В „Südslav. Corresp.“ помістив Український Союз отсей комунікат: На засіданні Українського парламентарного Союзу дня 30. м. м., при обговоренні положення Русинів в Австрії і Галичині, зазначено, що правительство не дотримало зобов'язань, пороблених Союзом підчас переговорів над військовим законом, протівно, сиріччиво, що поведене в Русинами заострило ся на всіх полях прилюдного життя. В справі соймової виборчої реформи правительство не завдає собі труда, щоби узгодити домагання Русинів, але навпаки старає ся наклонити їх до прийняття одностороннього диктату польських сторонників. Се викликає огірчення а навіть розпуку між руским народом в Галичині і причиняє ся до розвою русофільської агітації. Супроти сего Союз ухвалює витягнути з такого поступовання правительства відповідні послідовности.

— **Похорон Яна Гая** відбув ся вчера по полудні при дуже великій здвизі учасників, що явили ся так численно мимо злиного хвилями дощу; найчисленніше була заступлена на похороні співацька і музична дружина м. Львова. В похороні взяли участь також хори „Бояна“ і „Бандуриста“. Тіло покійника знесли члени польського хору „Еха“ з льокалю „Еха“ перед будинок польського театру, де получені мужескі хори в числі около 200 осіб відісївали „Beati mortui“, а після прощальної промови, яку виголосив ред. Ляковничий, відспівав получений хор „Бояна“ і „Бандуриста“ в числі около 60 людей під управою д-ра Людкевича, дуже гарно похоронну пісню Вербицького „Тихий вітер“. Серед безлічі вінців від польських товариств виділились два вінці, іменно від Висшого Музичного Інститута і „Бояна“. Тіло покійника відправлено на Личаківське кладовище. Над гробом промовляв голова „Еха“ п. Аїх та п. Барановський іменем кількох товариств, після чого на закінчене похорону відспівав хор оден з найгарніших творів покійника.

— **Виставка картин у міській музеї в Києві.** Сими днями в київській міській музеї отворено для публіки постійну виставку картин. Під виставку картин призначено велику залу на другім поверсі. З українських художників виставлено тут 25 робіт Тараса Шевченка (акварелі, рисунки, офорти), декілька малюнків К. Трутовського, М. Мікешина, Соколова, портрет (Троцькийський) роботи Боровиковського, українські типи В. Маковського. З інших художників виставка має багато (28) праць Врубеля, а також скілька річей Айвазовського та інших визначніших російських артистів-малярів.

— **Справа санації кредитових відносин.** Вчера відбула ся в тій справі в соймовім будинку, конференція директорів банків, яку скликав краєвий маршалок гр. Голуховський. Народи були довірочні. В понеділок відбуде ся в тій самій справі конференція у міністра скарбу Залеского у Відні. На нараду запрошено директора краєвого банку Згурського. Ухвалено віднести ся до правительства а просьбою о рішучу зараду справі фінансового переселення в Галичині.

— **З судової салі.** З помежи ряду сьвідків, які мали нагоду брати участь в інтересах майна Мичковиць, зложив замітні зізнання О. Ванік, державець дібр. Він мав винаймати від Оссолінського Мичковиць. Щоби дійти однак до сеї держави, мусів дати вперед обж. Полошиневича і Гольдберга по тисяч корон „провізія“, кількасот корон взяв инший посередник в тій справі. Сьвідок мусів дати 20.000 К задатку, заплатити кошти контракту, а коли приїхав до Мичковиць, застав там вже заведену примусову управу. Вкінці взяв сьвідок, що є пошкодований на 26 тисяч корон і прилучає ся до карного поступовання. Обж. Полошиневич заявив, що Ванік не буде мати шкоди, бо гроші єго вернуть ся, як тільки обжалований одержить від Оссолін-

ського записані 192.000 К. До сеї суми, як звисно, має претенсії Левандовська, яка дала єї гроші Оссолінському. Дуже обтяжуючі о. Полошиневича і Гольдберга зізнання зложив сьвідок Айла. Він був через якийсь час повновласником Оссолінського. Се було тоді, коли Оссолінський був вже близьким повної руйни і видалив обжалованих зі своєї канцелярії.

— **Кошти балканської війни.** Звисний є афори́зм, приписуваний ріжним великим вождям, що до ведення війни треба „грошей, грошей і ще раз грошей“. Розходить ся о се, кілько треба тих грошей. Сею справою заняв ся звисний капіталіст, французький сенатор Жерве, містопресідник бюджетової комісії, який дуже часто містить свої статі в париському „Matin“. Жерве обчислює кошти балканської війни ось як: „Вже нераз — каже Жерве — застаповляли ся над сим, кілько коштів денно оден жовнір підчас війни. Оден з німецьких військових письменників твердить, що реальні кошти війни з 1870. р. які понесли Німці, винесли мільярд 939 мільонів франків. Числячи від дня 17. липця 1870. р., се є від дати відповідження війни, аж до дня 18. мая 1871. р., с. є до затвердження франкфуртського договору, одержимо 245 днів війни. З сих обох чисел, се є з загальної суми коштів і з числа днів, одержимо щоденний кошт війни в сумі 7.800.000 франків. А що пересічна чисельна сила німецької армії вносила в тих днях 1.256.000 людей, отже кождий жовнір коштував денно пересічно 6:25 франка (около 6 К). Є се дуже низка квота — каже Жерве. До сеї квоти належать ще инші видатки, безпосередно получені з воянним станом, як страта матеріялу, відшкодовані і ин. — а тоді видаток на кождого жовіра внесе 9 франків денно. Коли в теперішнім випадку узглядимо значно менші вимоги турецьких жовнів, рівнож як і болгарських, сербських і грецьких, але рівночасно возьмемо від увагу дорожнечу середників поживи тоді кошт в сумі 8 франків на одного жовіра денно не буде зовсім великий. Загальні сили, які є на полі борби на Балкані, вносять коло півтора мільона вояків, отже реальні кошти війни вносять денно 12 мільонів франків. Ділять ся они ось так: Болгарія (ефективна сила 355.000 осіб) 2.640.000 франків; Сербія (375.000 осіб) 2.220.000 фр.; Греція (30.000 осіб) 240.000 фр.; Чорногора (40.000 осіб) 320.000 фр., а Туреччина (800.000 осіб) 6.400.000 франків. Місячний кошт внесе 360 мільонів. Є се величезна сума, тим більше, коли зважимо, що всі ті держави є в неконче добрім положенні.

Оповіді.

— **З перемискої єпархії.** Завідателями іменовані оо.: Юл. Сембратонч в Пеліні, Н. Федоронько в Лукові, Л. Сембратонч в Завадці, ліського деканату, П. Лученко в Берегах доліпних, Ол. Гоцький в Деревні, Д. Вендзілович в Солині, Б. Сенета в Ясманічах, М. Городиский в Михалевичах, комарнянського деканату, Р. Ісайчик в Явірнику, М. Стецишин в Карові, В. Гучко в Щуткові, М. Білас в Лихохорі, А. Твердохліб в Сокалі, Ів. Качмар в Зворі, В. Мігаль в Полянах суровичних, К. Ковій в Порічі-груді, А. Пизюр в Білій, Б. Гробельський (ex sup.) в Тяглові і Ос. Савич в Берегах гср. — Сотрудниками іменовані оо.: В. Хомяк управл. в Волях, О. Бадан в Завадці, височанського дек. Гр. Константинович в Середній, Р. Вязицький в Ліску, О. Ліщинський в Вільшаниці, О. Левицький в Молодичі, З. Флюнт в Орові, О. Рейнароч (самост.) в Княжиполі, Т. Грушкевич (упр.) в Поделичині і С. Волянський (ex sup.) в Рететові. — Канонічну інституцію на парохії одержали оо.: О. Малецький на Балигород, О. Маринович на Убелю, І. Сорокевич на Уйковичі, А. Крипницький на Пяновичі, М. Осьміловський на Лісню Руду, К. Миколаевич на Жуків, К. Данилович на Войславичі, А. Бранівський на Стояні, І. Єсип на Рихалд, А. Козак на Добряни, Ю. Легуцький на Пок, Мир Долош ций на Воробляни, І. Логанський на Крупець, С. Сороковський на Кизе, В. Калужняцький на Павлому (дорогою заміни), Ів. Гринишин на Макову, О. Калужняцький на Іздебкі (дорогою заміни), і Т. Піх на Ніновичі. — О. М. Петровський, парох в Ільнику, одержав крилошанські відзнаки. — Рукоположене зачне ся 3. грудня, а вносити позая треба до 24. листопада с. р. — Розписано конкуре на кагехитурі при школах в Добромилі, з речинцем до 15. листопада.

Замітки язикові.

Написав
Іван Верхратський.

Ге-ге! язикові? та-ж тепер все пишуть: „руська мова“! „Руский язык“ має бути польонізмом, а ми все повинні старати ся, що-б бути „оригінальними“. То-ж хіба написати: „Замітки мовні“, а може навіть „мовові“, що-б перед всім виявити свою „оригінальність“.

Однакож нам не іде о оригінальність, а о дійсність, о життя. Творити все після хвилювального сподобання якісь нові, чудно вдумані втребенські язикові, то значить наносити в писемні шкоду рідному слову.

Межи нашою інтелігенцією що до руского языка більшою частію годі прибирати міри. В яких обставинах живемо, доволі звісно. То-ж головню студіював я рідний язык межи нашим людом. Кілька сот селян з різних сторін в тім огляді я іспитав. По більшій часті я говорив з неписьменними людьми, що-б, о скільки можна, язык пізнати чистий, саморідний. Як говорите ви? питав я селян в різних околицях Галичини. Всі давали такий одвіт: говоримо по руски, ми руского языка люде. По совісті мушу так казати, як було. Нігде не чув я: „рускої мови люде“ ані „української мови люде“.

Комусь замануло „руский язык“ окричати яко „польонізм“ (!) і заводити: „русська мова“ — та написати можна, папір терпеливий, противитись не буде. Але спитаємо панів „рускомовників“, як пояснять ті стихи:

Наша дума, наша пісня
Не вмире, не загине...
От де, люде, наша слава,
Слава України!
Без золота, без каменю,
Без хитрої мови,
А голосна та правдива
Як Господа слово.

(Гл. Кобзарь Тараса Шевченка. Коштомъ Платона Семеренка. С. Петербургъ. 1860. Стор. 42 До Основяненка).

Шевченко вилив свою сердечну пісню зовсім природно так, як би сам люд її виспівав просто, пощадно, „без золота, без каменю“. А ділає она мов іскра електрична, про будно, оживлющо. Про якусь мозольно виду ману річ, про штучну корианню тут і мови бути не може.

У Котляревського находим:
Я з и к о м дивним нам сокоцуть,
І м и і х м о в и не втнемо стор. 129.
І м о в и ть станш на бугру:
М о в и не жахайтесь,
(Бо н ю управа Зевес) стор. 287.
(Писання І. П. Котляревського. Санкт Петербургъ 1862.).

М о в а — річ, Rede. — б е з м о в и — не кажучи ні слова, ohne ein Wort zu verlegen.

В „Літерат. Науковім Вістнику“ за лютий 1912. в статі Ю. Клименка: „Під Шевченковою моголою“ читаєм на стор. 304. „не цурав ся свого простого роду, свого языка“ (з приведеної розповідки багатого дїда Петра, м у ж и к а з Кирилівки).

„Руский язык“ се має бути польонізм — тре писати „русська мова“. Отож „мова“ Sprache, а прослів Vorrede зове ся „предмова“, польск. przedmowa — се вже не польонізм, бо „ми“ так хочем, а гарно добрано: „мова“ Sprache, а „предмова“ Vorrede. Терминологія превосходна, знакомила!

Деякі новіші українські літерати уживають також подекуда „мова“ місто язык, що рішучо уважаєм хибним. Як каже люд український на свою бесіду? В ділі Куліш „Записки о Южной Руси“ Томъ первый 1866. стор. 235. читаєм: „Малоросійськіе простолудини на вопросъ: „Откуда вы?“ будутъ отвѣчать: Изъ такой то губерніи; но на вопросъ: „Кто вы? Какой народъ?“ не найдутъ другого отвѣта, какъ только: „Люде, такъ собі народъ тай годі“. — „Вы Рускіе“ — Ні — „Хохлы?“ — „Якнї-жъ ми Хохлы?“ (Хохолъ — слово бранное і они его отвергаютъ) — Малоросіянне? — Що то за Маросіянне? нам его й вимовить трудно (Малоросіяннннн — слово книжное, и они его не знаютъ). Словомъ, земляки наши.. сами себя называютъ только

людьми и не присвоиваютъ себѣ никакого собственного имени..“

Р. 1878. в серпни бавивши на Україні я поїхав до Покровки в Ананевскім уїзді, губ. Херсонській. Там зайшов я раз до одної хати селянської, де застав малих хлопчиків, з котрими розмовляв про се і те, нотуючи декотрі вирази. Небавом дуже зворушена прибігла з поля тих хлопців мати, котрій донесено, що якийсь „барін“ прийшов до єї хати і записує все, навіть ступу записав. Я успокоїв її скоро, і почав з нею розмовляти. Мати успокоїлась зовсім і не одно записав від неї. На лих я випорскнув, що я з Австрії, Русин, руский чоловік. Жінка знов дуже налякалась, коли я сказав, що я руский — у неї „руский чоловік“ відай значило „Москаль“. — Як зовуть Херсонці себе і свою бесіду, я не питаю; здає ся, то само-б почув, що, було, писав Куліш в своїх „Записках“. Про Україну сам не можу більше сказати, в ній я бавив лиш один місяць; на тім великім просторі, хоть де що записав, таки се надто мало, щоб міг щось рішучого повісти. До того саме на те, як зове люд на Україні свою бесіду, я не звертав уваги. Се-ж однак певно, що наш галицький, буковинський і угорський люд зове себе Русинами або Руснаками, свою бесіду язык руский (місцево в Галичині і Угорщині: руський, в Лемківщині дуже рідко також: русинський*). (Дальше буде).

* Після Михайла Коцюбинського, одного із найновіших і визначніших новелістів українських, зовуть ся українські поселенці в Бессарабії „Руснаки“, а українські кольонії „руснацькі села“. гл. Коцюбинський. „По людському. Оповідання з бессарабського життя“. Накладом українсько-русської видавничої спілки. У Львові 1900. стор. 34.

І. В.

Телеграми

з дня 1. листопада

Відень (ТКБ). Панцирний кружляк „Мария Тереса“ вилано до Солуня для охорони консуляту і австро-угорських горезан.

Білгород (ТКБ). Сербске війско в дорозі з Кепрілі до Прілепа ваяло Дреново, важне турецьке становище.

Царгород (ТКБ). Англійський амбасадор конферував вчера годину з великим везиром.

Тульон (ТКБ). Панцирні кружляки „Leon Gambetti“, „Julius Ferry“ і „Victor Hugo“ відплили вчера до Сира.

Петербург (ТКБ). Вчера зачали ся вибори думських послів. До 10. год. ний звісний вислід виборів в европ. Росії з 91 округів. вибрано: 54 правих, 16 націоналістів, 16 октобрістів, 1 поступовця, 2 кадетів і 2 социал-демократів.

Відень. Телеграми з турецьких жерел заперечують погром і говорять про частинну турецьку побіду. Тутешні знавці в тої гадки, що доси є вправді побіда по болгарській стороні, але борби вповні ще не рішено.

Білгород (ТКБ). Вчера переніс король свою квартиру до Скопле. Мешканці повтали его без ріжниць віроісповідань з одушевленням. В місті привернено звичайний рух. Відділи військ висунено до Гостиваца і Прілепу. Альбанці вертають з гір і складають оруже. Сербські села по переході турецьких військ стоять в огні.

Царгород (Отом. аг.). Зачувати, що вчера відкрито в Царгороді підозрілі збори. Ся обставина, яка була причиною алірмающих вісток і приневольила правительство до заострення воєнного стану.

Париж „N. York Herald“ доносить, що Австрія і Росія згодили ся на се, щоби поручити Румунії мирове посередництво на Балкані і щоби она вплинула на балканські держави, щоби трохи обмежили свої жадани. Румунія одержить коштом Туреччини (?) заокруглене своїх гравиць.

Царгород. Тутешні мешканці вірили ще до передвчєра в турецьку побіду. Цензуру так остро виконувано, що мешканці не знали нічо про перебіг подій на полі битви. Щойно перед 2 днями розійшла ся вість про погром. В місті є вагальний несупокій, який кінчить ся нападами на християн Греків, Вірменів і Европейців. Амбасадори нараджують ся над тим, в який спосіб мають охоронити християн перед масакрою.

Вїзд Г. Хмельницького до Київ.

Чудова репродукція сего класичного твору, яко цвіт репродукційної хромополіографічної штуки, вийшла вірно після оригіналу в природних красках. Чар красок викликав подив у найвибагливіших знатоків, які надсилають нам численні признання. Се високо артистична окраса кожної хати і салону; о-дивнока річ, що надає ся на інтелігентний дарунок для знайомих. Історію осіб виступаючих на тім образі долучує ся до кожної посылки. Величина картини 90×76 см. салюнонове виданє К 10 — люксусове К 16 —, ви-силка К 1-20. На жадане достарчає ся рами по власних коштах в цінах; салюнової К 12 —, дубові К 16 —, золоті К 16 —, магоньові К 20 —, плюшові К 20 — вже зі склом і порядним опакованєм.

Замовлення слати на адреси: Іван Павлик або М. Кривецкий, Львів, Ринок 10, а також Тов. „Сокіл-Батько“, Львів, Руска 20. Люксусове виданє на вичерпаню; замо-вляти лише на вище подані адреси.

На довгі осінні вечери поручаємо до читання нові видавництва:

1. **Наука про народне господарство**. Приступний виклад. Книга перша: Наука про продукцію. І. Кулішер. Переклад Микола Залізняка. Сторін 134. Ціна брошуров. прим. 1 К, опр. в. в. 1 К 60 сот.

2. **Річні доповіді проби**, роблені заходом Товариства „Просвіта“ у Львові на селянських господарствах в літах 1908—1910. Зладив Сидір Кузик б. вандрівний учитель господарства при Тов. „Просвіта“ у Львові. Сторін 128. Ціна брошурованого прим. 1 К, опр. в. в. 1 К 60 сот.

3. **З подорожі по Швейцарії**. На господарські теми. Написав Микола Творило, стор. 72. Ціна 50 сот.

4. **Український співаник**. Зладив Антін Галка. Сторін 144. Ціна 80 сот. 1 К, 1 К 40 с. 1 К 60 с і 2 К.

На поштову пересилку кожної книжки належить долучати 20 сот. Рекомендація коштує понадто 25 сот.

Замовлення слати на адресу: Канцелярія Товариства „Просвіта“ у Львові, Ринок ч. 10. 447(5)

БЮРО ТЕХНІЧНЕ архітекта **ВАСИЛЯ НАГІРНОГО** у **Львові**, Ринок 36 (дім „Народної Торговлі“) згл ул. На скалці 3. виготовляє плани і кошториси на будівлі церков, домів парохіальних, народних домів, читалень і прочі будівлі.

Рух залізничних поїздів

обов'язуючий з днем 1. мая 1912 р. після часу середно-європейського.

Замітка. Поїзди поспішні означені грубим друком. Години нічні від 600 вечером до 559 рано означені підчеркненням чисел минутних.

Вїзг з Львова

з головного двірця:

До Кракова: 12³⁵, 3⁴⁰, 8²², 8³⁵, 2⁰⁵§, 2⁴⁵, 3⁴⁵*, 5⁴⁶†, 6⁰⁵, 7⁰⁰, 7³⁰, 11¹⁰.

*) до Рашева. §) від 15/5 до 30/9 включно що дня. †) до Мшани.

До Підволочиск: 6¹⁰, 10³⁵, 8²⁶, 2²⁷, 2⁵⁰†, 8⁴⁰, 11¹³.

†) до Красного. §) від 15/5 до 30/9 включно що дня.

До Черновців: 2⁵⁰, 6¹⁰, 9¹⁵, 9³⁷, 2²⁵, 3⁰⁵*, 6²⁸†, 7⁵⁵†, 11⁰⁰.

*) до Станіслава. †) до Коломиї. *) до Ходорова кожного попереднього дня перед неділю і святком.

До Стрия: 6⁰⁰, 7³⁰, 10⁰²§, 1⁴⁵, 6⁵⁰, 11²⁵.

§) від 16/6 до 8/9 включно лише в неділю і рим.-кат. свят.

До Самбора: 6⁵⁸, 9⁰⁵, 3⁵⁰, 10⁵⁶.

До Сокала: 7³⁵, 2²¹, 8⁰⁰, 11³⁵†).

*) до Рави рускої (лише в неділі).

До Яворова: 8⁴⁰, 5⁴⁵.

До Підгаць: 5⁵⁵, 4⁵³.

До Стоянова: 7⁵⁵, 6⁰⁰.

з двірця „Львів-Підзамче“:

До Підволочиск: 6²⁵, 10⁵⁵, 2²⁹*, 2⁴², 3⁰⁷†, 9⁰¹, 11³⁰.

†) до Красного. *) від 15/5 до 30/9 включно що дня.

До Підгаць: 6⁰⁹, 1²¹*, 5¹⁵, 10⁴⁰§).

*) лише до Винник. §) до Винник лише в суботу і неділю.

До Стоянова: 8¹², 6¹⁷.

з двірця „Львів-Личаків“:

До Підгаць: 6²⁸, 1⁴⁰*, 5³⁶, 10⁵⁹§).

*) лише до Винник. §) до Винник лише в суботу і неділю.

Поїзд поспішний з Львова до Підволочиск відїздить о год. 2 мин. 16 по полудни з перону 2, Нр. сходів II.

Поїзд особовий з Львова до Красного відїздить о год. 2 мин. 50 по полудни із західного тору перону 4 Нр. сходів IV.

Поїзд особовий з Львова до Станіслава відходить о годині 2. мин. 35 по полудни з перону 3 Нр. сходів III.

Локальні поїзди.

з головного двірця:

До Брухович: що дня: 6⁰²,

Асекуруйте своє майхо від огню

В „Дністрі“!

Кожний Русин повинен асекуровати ся від огню, щоби на слұай пожежі не понести страти, бо достаток одиниці то добробит цілому народу.

Кожний Русин повинен асекуровати ся тільки в рускім товаристві взаїмних обезпечєнь „ДНІСТЕР“

Нема жадного иншого руского тсварства асекураційного, тільки один

„ДНІСТЕР“

„ДНІСТЕР“ рахує найдешевші оплати асекурації селянських будинків.

„ДНІСТЕР“ звертає кождорічний чистий зиск своїм членам; на рік 1911 вносить зворот 10%.

„ДНІСТЕР“ одінує та виплачує шкоди по огні скоро і ретельно, а до комісії запрошує все двох господарів на оцінєтьє.

„ДНІСТЕР“ дає підмоги руским школам і бурсам, де виховують ся селянські діти.

Люди асекуровані в „ДНІСТРІ“ можуть дістати позичку у всіх великих Банках і в Товаристві взаїмного кредиту „Дністер“.

Власні фонди „Дністра“ вносять з кінцем 1911 року 3,353.305 корон.

„ДНІСТЕР“ приймає обезпечєня на житє у всіх догідних комбінаціях (на дожитє, посмертні капітали, посаги, рентя).

В „ДНІСТРІ“ можна обезпечити від крадежи з вломом движимости всякого рода, а товариства кредитові готівку, цінні папери і векслі за дешевою оплатою премії.

Адреса „Дністра“: Товариство взаїмних обезпечєнь „Дністер“ у Львові, у власнім домі ул. Руска ч. 20.

Брошуру:

Йосиф II. чи Ян Казимир?..

(з нагоди святкованя мнимої 250-літної річниці естєованя Львівського Університету). можна набути в Адміністрації „Руслана“ і в книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові по 30 сот. за примірник.

Прийзг до Львова

на головний дворець:

З Кракова: 2²², 5⁴⁵, 7²⁵, 8⁵⁰, 10⁰⁵, 1¹⁰ 1³⁰, 2⁰⁰§, 5⁴⁰, 7²⁵†, 8²⁵, 9⁵⁰.

*) з Тарнова. §) від 15/5 до 30/9 включно щодня. †) з Мшани 15/6 до 30/9 включно щодня.

З Підволочиск: 7²⁰, 11³⁰, 1⁵⁰§, 2¹⁵, 5³⁰ 10³⁰, 10⁴⁸†).

†) з Красного. §) від 15/5 до 30/9 включно щодня.

З Черновців: 12⁰⁵, 5¹⁵§, 5⁴⁵†, 7⁴⁰, 10²⁵*, 1⁵⁵, 5⁵², 6²⁶, 9³⁴.

*) зі Станіслава. †) з Коломиї. §) з Ходорова кожного слїдуючого дня по неділі і святї.

Зі Стрия: 7²⁸, 11⁴⁰, 4²⁵, 6⁴⁵, 10¹⁹§. 11⁰⁰ §) від 16/6 до 8/9 включно лише в неділі і рим.-кат. свят.

З Самбора: 7⁵⁰, 9⁵⁵, 2¹⁰, 8³⁰.

Зі Сокала: 7¹⁰, 1²⁵, 7⁵⁷.

З Яворова: 8¹², 4²⁰.

З Підгаць: 11¹⁰, 10²⁰.

Зі Стоянова: 10⁰¹, 6³⁰.

на дворець „Львів-Підзамче“:

З Підволочиск: 7⁰¹, 11¹¹ 1³*, 2⁰⁰, 5¹⁰, 10¹², 10³¹†).

†) з Красного. *) від 15/5 до 30/9 включно щодня.

З Підгаць: 7²⁶*) 10⁴⁹, 6²⁹*) 10⁰¹, 12⁰⁰§).

*) з Винник. §) з Винник лише в суботу і неділю.

Зі Стоянова: 9²¹, 6¹¹.

на дворець „Львів-Личаків“:

З Підгаць: 7⁰⁸*, 10³¹, 6¹¹*, 9⁴¹, 11⁴³§).

*) з Винник. §) з Винник лише в суботу і неділю.

Поїзд поспішний з Львова до Підволочиск відїздить о год. 2 мин. 16 по полудни з перону 2, Нр. сходів II.

Поїзд особовий з Львова до Красного відїздить о год. 2 мин. 50 по полудни із західного тору перону 4 Нр. сходів IV.

Поїзд особовий з Львова до Станіслава відходить о годині 2. мин. 35 по полудни з перону 3 Нр. сходів III.

